

De EU adaptatie strategie 2021

Samenvatting

Op 24 februari 2021 heeft de Europese Commissie haar nieuwe EU adaptatie-strategie uitgebracht. In de nieuwe strategie zet de Commissie uiteen hoe de Europese Unie zich kan aanpassen aan de onvermijdelijke effecten van de klimaatverandering en hoe zij tegen 2050 klimaatbestendig kan worden. De strategie heeft vier hoofddoelstellingen: de aanpassing moet (1) slimmer, (2) sneller en ook (3) meer systemisch, en (4) de internationale actie ter aanpassing aan de klimaatverandering moet geïntensifieerd.

In deze briefing nota vat het MINA-secretariaat de belangrijkste elementen van de strategie samen. Bijkomend doel is om de verbanden te verkennen met bestaande en te verwachten Vlaamse beleidsinitiatieven. Deze briefing wordt opgemaakt in aanloop naar de advisering, door de Minaraad, over het in de nabije toekomst verwachte ontwerp Vlaams Adaptatieplan.

Volgnummer briefing nota	2021 14	Versie:	1
Auteur + e-mailadres	Wim Van Gils, wim.van.gils@minaraad.be		
Deze briefing is een kennisdocument t.b.v. de raadsorganisaties van de Minaraad: vermits dit document opgevat wordt als een kennisdocument, bindt het op zich niet de raadsleden of de raadsorganisaties; het document wordt wel aanvaard als informatief achtergronddocument bij verdere raadswerkzaamheden.			
Referentie van wat besproken wordt:	COM/2021/82 final		
Datum afsluiting van deze verkenning:	19/07/2021		

Inhoud

Samenvatting	1
Inhoud.....	2
Context.....	2
Vooraf: Europees adaptatiebeleid van 2013 tot heden	3
2013: de eerste adaptatiestrategie	3
2018: evaluatie en aanpassing van de <i>governance</i> verordening.....	3
2020: een nieuwe Commissie, een nieuwe strategie	3
Inhoud van de nieuwe adaptatiestrategie.....	4
De basis.....	4
Slimmere adaptatie	4
Systeemgerichte adaptatie	5
Snellere adaptatie.....	6
Versterking van het internationale optreden	7
Reactie van de Raad van milieuministers	7
Verkenning van de mogelijke doorwerking op het Vlaamse niveau	8

Context

De vernieuwde Europese adaptatiestrategie komt er als reactie op **het groeiende inzicht** in de negatieve effecten die klimaatverandering met zich mee kan brengen voor ecosystemen en voor onze maatschappij.

Een [recente studie van het JRC](#) toont aan dat ecosystemen, mensen en economische systemen – bij ongewijzigde trends – in de EU te kampen zullen krijgen met aanzienlijk negatieve gevolgen van klimaatverandering. In deze studie wordt onder meer ingegaan op de toename van stormweer, overstromingen, droogteperiodes en bosbranden, worden onder meer de gevolgen voor landbouw en energieproductie onderzocht, en wordt een economische analyse doorgevoerd. De zuidelijke regio's in Europa dreigen veel zwaarder dan de noordelijke te worden getroffen door de effecten van extreme hitte, waterschaarste, droogte, bosbranden en landbouwverliezen.

Een beperking van de opwarming van de aarde tot ruim onder 2°C (mitigatie) zou de gevolgen van de klimaatverandering in Europa aanzienlijk kunnen beperken. Volgens de JRC-studie kan aanpassing aan de klimaatverandering (adaptatie) de onvermijdelijke effecten ervan verder minimaliseren. Dit kan gebeuren op een kosteneffectieve manier, waarbij op de natuur gebaseerde oplossingen (*nature based solutions*) aanzienlijke voordelen kunnen opleveren voor aanpalende beleidsdomeinen.

Vooraf: Europees adaptatiebeleid van 2013 tot heden

2013: de eerste adaptatiestrategie

In 2013 publiceerde de Europese Commissie een [eerste EU-strategie voor aanpassing aan de klimaatverandering](#). De strategie introduceerde een **kader voor de lidstaten** en voorzag ook in ondersteuning voor de integratie van klimaatadaptatie in hun beleid. De strategie was er dus op gericht de lidstaten – én de steden – aan te moedigen om aanpassingsstrategieën te ontwikkelen. Hiertoe werden er enige concrete instrumenten in het leven geroepen.

- Een belangrijk onderdeel van de uitvoering hiervan betrof de opbouw van het [Climate ADAPT webportaal](#). Dit klimaatadaptatieplatform is ingericht als centraal informatiepunt voor overheden en andere actoren.
- Op basis van de [Europese Monitoringsmechanisme-Verordening](#) moesten lidstaten elke vier jaar rapporteren over hun nationale adaptatieplanning en -strategieën.

2018: evaluatie en aanpassing van de *governance* verordening

In 2018 werd het succes en/of falen van deze eerste strategie [geëvalueerd door de Commissie](#). In die **evaluatie** werd geconstateerd dat de strategie weliswaar heeft aangemoedigd tot lokale, regionale en nationale aanpassingsstrategieën, maar dat er nog veel te winnen valt. Zo blijken er minder klimaatadaptatiestrategieën te zijn ontwikkeld op lokaal niveau dan verwacht. Maar vooral ten aanzien van de uitvoering en monitoring van nationale klimaatadaptatieplannen is er nog veel te verbeteren, aldus de evaluatie.

In de [Europese Governance-verordening](#) (art. 19) werden daarom de **verplichtingen over de rapportering** in verband met klimaatadaptatie aangescherpt. Vanaf 15 maart 2021 moeten lidstaten elke twee jaar rapporteren aan de Commissie over hun nationale adaptatiestrategieën en -plannen. Daarnaast moeten er adaptatiedoelstellingen worden opgenomen in de Integrale Nationale Energie- en Klimaatplannen (INEKs) van de lidstaten, indien beschikbaar.

2020: een nieuwe Commissie, een nieuwe strategie

In [haar werkprogramma](#) kondigde de **Europese Commissie** aan dat zij een nieuwe strategie inzake aanpassing aan de klimaatverandering zou voorstellen, als onderdeel van de [Green Deal](#).

Een openbaar onderzoek hierover, op basis van [een blauwdruk van de strategie](#), vond plaats tussen mei en augustus 2020, en leverde een 170-tal reacties op.

Het **Europees Parlement** stemde op 17 december 2020 een [resolutie](#) waarin bindende en kwantificeerbare doelstellingen werden gevraagd voor de op te maken adaptatiestrategie, zowel voor de hele EU als voor de lidstaten. Verder drong de resolutie aan op meer middelen voor adaptatiemaatregelen en de bescherming van de mensenrechten van bevolkingsgroepen die getroffen worden door de gevolgen van klimaatverandering. Hierbij [het persbericht bij de resolutie](#).

Op 24 februari 2021 werd dit voorbereidingsparcours beëindigd, en heeft de Europese Commissie haar [nieuwe klimaatadaptatiestrategie](#) uitgebracht.

Inhoud van de nieuwe adaptatiestrategie

De basis

De door de Europese Commissie uitgebrachte [nieuwe klimaatadaptatiestrategie](#) bouwt, zoals gezegd, voort op de klimaatadaptatiestrategie uit 2013. De Europese Commissie verlegt hierbij de focus van het identificeren van problemen naar het vinden van **oplossingen** en het uitvoeren van maatregelen. Hierbij grijpt de Commissie [het voorstel voor de Europese klimaatwet](#) aan als basis voor meer ambitie en meer beleidssamenhang binnen het geheel van beoogde maatregelen voor klimaatadaptatie. De nieuwe klimaatadaptatiestrategie moet deze verhoogde ambitie helpen verwezenlijken.

De **lidstaten** blijven daarbij de belangrijkste partners. De geplande acties op het Europese niveau moeten de lidstaten helpen om te voorzien in hun adaptatiebehoeften. Daarnaast zullen ook de **lokale en regionale overheden** bijgestaan worden. Daarvoor wil de Commissie het [Europees Burgemeestersconvenant](#) verder uitbouwen en de lokale overheden helpen bij ontwikkeling en uitvoering van hun aanpassingsstrategieën en -plannen. de overgang van planning naar actie in het adaptatiebeleid.

De strategie heeft **vier hoofddoelstellingen** die hieronder aan bod komen: de aanpassing moet (1) slimmer, (2) systematischer, (3) sneller (4) de internationale actie moet intensiever.

Kernelementen van de strategie zijn (a) de ontwikkeling van op de **natuur gebaseerde oplossingen**, (b) diverse maatregelen om leemten in de **kennis** op te vullen en (c) de **financiering** van de maatregelen gericht op aanpassing aan de klimaatverandering. De rol van de **verzekeringsector** is belangrijk, zowel bij het vergaren van kennis, als bij het uitbreiden van de verzekeringsdekking om de kosten van de klimaateffecten te verlichten.

Slimmere adaptatie

In een eerste pijler zet de strategie in op kennisverbetering, kennisuitwisseling en risicobeoordelingsinstrumenten om betere adaptatiemaatregelen te verkrijgen.

De Europese Commissie wil komen tot een verbeterde **kennisproductie en -verbreiding** over de klimaatverandering zelf, over de impact op menselijke en ecosystemen en over de effectiviteit van maatregelen. Belangrijke programma's hierbij zijn [Horizon Europa](#) (onderzoeksfinanciering), [Digitaal Europa](#) (steun voor digitalisering), [Copernicus](#) (aardobservatie) en [EMODnet](#) (mariene observatie). Verder wil de Commissie inzetten op modellering, risicobeoordeling en beheersinstrumenten. Inhoudelijk legt de Commissie haar focus op het verbeteren van inzichten inzake de **socio-economische gevolgen** (kosten, opbrengsten, verdelingseffecten) en inzake **ecosystemen en ecosystemendiensten**.

Via het EEA-platform [Climate-ADAPT](#) wil de Europese Commissie **de kennisuitwisseling** versterken en uitbreiden. Dit platform moet informatiebronnen bundelen, en fungeren als mechanisme voor monitoring en verslaggeving. Hier legt de Commissie een inhoudelijke focus op **gezondheid**, waarvoor ze een "*waarnemingspost*" wil oprichten.

Een betere **risicobeoordeling** is volgens de Commissie noodzakelijk om "klimaatblinde" beslissingen te vermijden. De strategie wil daarom gegevens en risicobeoordelingsinstrumenten beschikbaar maken voor alle doelgroepen (gezinnen die hun huizen bouwen, bedrijven die investeren in kustgebieden of landbouwers die hun teeltplan opmaken ...). De Commissie ziet

hierbij de **verzekeringsector** als een belangrijke partner. Een *Risk Data Hub* moet private en publieke gegevens over klimaat-gerelateerde risico's en verliezen bijeenbrengen en beschikbaar maken.

Systemegerichte adaptatie

Klimaatverandering zal gevolgen hebben voor de hele samenleving en dus moeten adaptatiemaatregelen **systemisch** zijn, volgens de Commissie, die hieraan de tweede pijler van haar strategie wijdt. Met deze benadering mikt de Commissie op alle sectoren (**horizontale component**), en op alle bestuursniveaus (**verticale component**). De Commissie identificeert wat dit betreft in haar strategie drie transversale prioriteiten: (1) integratie van de aanpassing in het macro-economisch en fiscaal beleid, (2) *nature-based solutions* en (3) lokale maatregelen.

Wat de verticale component betreft – alle bestuursniveaus – valt het volgende te noteren:

- Op Europees niveau beoogt de Commissie **doorwerking van de strategie** in een reeks Europese actieplannen, strategieën en wetgevende voorstellen. In de strategie worden genoemd: het *Actieplan voor de circulaire economie*, de *Biodiversiteitsstrategie*, de zgn. *Renovation wave* en de *Strategie "van boer tot bord"*.
- Op nationaal niveau mikt de Europese Commissie op **verbeterde nationale adaptatiestrategieën en -plannen**. Zij zal daartoe verder de samenwerking bevorderen en ook standaarden opleggen voor de monitoring, rapportage en evaluatie van klimaatadaptatie. Daarnaast wil de Commissie de instrumenten voor het beoordelen van projecten (bv. voorafgaand aan EU financiering) en het kader rond betere regelgeving aanpassen om aspecten van klimaatadaptatie beter in het beleid te doen integreren.
- De Commissie beoogt **het lokale en regionale adaptatievermogen** te vergroten door financiële steun vanuit de Europese structuur- en investeringsfondsen, het LIFE programma en de Faciliteit voor Herstel en Veerkracht. De Commissie wil het Convenant van burgemeesters versterken om lokale en regionale overheden te helpen om over te gaan van plannen naar actie. Als beleidsondersteuning voor decentrale overheden wil de Commissie een *pilot-faciliteit* oprichten, die technische assistentie zal bieden bij het implementeren van klimaatmaatregelen.

De **"just transition"-agenda** zal mee ingezet worden, in de vorm van ondersteuning voor de omscholing en herkwalificatie van werknemers via ESF+, Erasmus+ en het Europees Solidariteitskorps.

Verder wil de Commissie de **"klimaatveerkracht"** in de nationale begrotingskaders opnemen en daartoe diverse methoden ontwikkelen. Het gaat o.a. om (*) klimaatstresstests voor de overheidsfinanciën, (*) inschattingen van de risico's op de fiscaliteit en (*) mogelijke aanpassingen aan de lopende stabiliteits- en convergentieprogramma's. De Commissie beoogt ook meer transparantie in de financiering van nood- en herstelactiviteiten (bv. via het Solidariteitsfonds van de Europese Unie) en wil dat daarbij rekening gehouden wordt met het beginsel van "betere wederopbouw" (*building back better* – zie ook *SENDAI Framework for disaster risk reduction*).

De Commissie wil ook de **nature based solutions** ("natuurgebaseerde oplossingen", waarbij geconstrueerd wordt in analogie met natuurlijke structuren) op een grotere schaal doen implementeren. De Commissie blijft de lidstaten stimuleren om dit type investeringen in te voeren door middel van beoordelingen, begeleiding en EU-financiering. De ontwikkeling van

een certificeringsmechanisme voor koolstofverwijdering moet toelaten om uitgebreide monitoring en kwantificering van de klimaatvoordelen van deze *nature based solutions* mogelijk te maken.

Snellere adaptatie

In de derde pijler worden de maatregelen opgesomd om adaptatiemaatregelen sneller te laten uitvoeren. De Commissie legt hier een verband met de verhoging, in de **Europese meerjarenbegroting (MFK)**, van het budget dat is toebedeeld aan klimaatactie naar 30%. De strategie wil meer innovatie en een **snellere doorstroming van oplossingen** naar de praktijk.

- Specifiek wordt meer ingezet op het potentieel van **genetische hulpbronnen in de land- en bosbouw**, onder meer door aangepaste wetgeving over het produceren en in de handel brengen van zaaigoed.
- Er komen **richtsnoeren** voor het beheer van **bossen en NATURA 2000** gebieden.
- De Commissie zal de aanpassing aan de klimaatverandering meenemen in de opmaak van de **Bossenstrategie**;
- De Commissie zal de ontwikkeling verderzetten van de **EU-taxonomie** voor financiering van duurzame activiteiten, rekening houdend met adaptatie-aspecten.

Om de **risico's beter te beperken**, zal de Europese Commissie, via richtsnoeren, de klimaatbestendigheid van (kritieke) infrastructuren verbeteren. In aanvulling daarop zal de Commissie ook de lidstaten aanmoedigen om nationale **normalisatie** op te nemen in de uitvoering van hun nationale aanpassingsstrategieën. De Commissie wil komen tot een meer diepgaande afstemming met het beleid inzake **rampenbestrijding**. Bovendien komt er een EU-brede **klimaatrisicobeoordeling**, met bijzondere aandacht voor gezondheidsbedreigingen, kwetsbaarheden van ecosystemen, en **kritieke infrastructuur**. Ook de criteria die van toepassing zijn op de **bouw en renovatie** van gebouwen zullen worden aangepast.

Daarnaast wil de Europese Commissie de "**klimaatbeschermingskloof**" wegwerken; dat is het aandeel niet-verzekerde economische verliezen dat wordt veroorzaakt door klimaatgerelateerde rampen. Binnen de strategie voor duurzame financiering wil de Commissie stappen vooruit zetten via onderzoek, kennisdeling, dialoog en *benchmarking*.

Tenslotte is er de kwestie van beschikbaarheid en duurzaamheid van de **zoetwaterbevoorrading**. Hier wil de Europese Commissie vooreerst de coördinatie verbeteren van de grensoverschrijdende samenwerking in het kader van de Kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn. Daarnaast zal de Commissie het watergebruik helpen verminderen door voorstellen te lanceren in verband met productnormering, evenals door het aanmoedigen van *nature based solutions*, precisielandbouw, duurzaam bodembeheer en droogtebeheerplannen. Specifiek voor de drinkwatervoorziening wil de Commissie dat klimaatverandering wordt meegenomen in de risicoanalyses. Tenslotte wijst de strategie erop dat de Commissie en de lidstaten de overgang naar waterbesparende technologieën en praktijken moeten stimuleren door een prijs te bepalen die de waarde van water juist weergeeft, in overeenstemming met de Kaderrichtlijn Water.

Versterking van het internationale optreden

In de vierde en laatste pijler van de strategie legt de Europese Commissie de nadruk op de internationale dimensie, en op de link tussen internationale veiligheid en (aanpassing aan) klimaatverandering. De Commissie wil de steun verhogen aan **initiatieven die de veerkracht en de paraatheid** verbeteren met een duidelijke focus op de buurlanden en Afrika.

Daarnaast geeft de Europese Commissie mee dat ze zal trachten om de **internationale financiering** te verhogen, in eerste instantie via de EU-instrumenten voor extern optreden, maar ook door investeringen van de particuliere sector. Daarnaast wil de Commissie ook hier via **verzekeringsmechanismen** de macro-economische veerkracht in partnerlanden versterken. Tenslotte wil men ook het **politieke engagement** vergroten door de internationale samenwerking te verdiepen en de **kennisbasis** en het instrumentarium voor adaptatie uit te breiden.

Reactie van de Raad van milieuministers

De **Europese Raad van milieuministers** heeft op 10 juni 2021 de strategie "*sterk verwelkomd*" en de visie ervan onderschreven. Een eerste opvallend punt in deze positiebepaling betreft de nadruk die de Raad legt op de belangrijke rol van *nature based solutions* bij het opbouwen van klimaatbestendigheid en op de meerwaarde hiervan voor biodiversiteit en ecosystemen. Daarnaast steunen de lidstaten de inspanningen in de strategie om adaptatie in het macro-budgettaire beleid te integreren. Ze verzoeken de Commissie om in overleg met de lidstaten na te gaan hoe klimaat-gerelateerde risico's voor de overheidsfinanciën kunnen worden gemeten en beheerd, en om een kader te ontwikkelen dat het gebruik van verzekeringen tegen klimaat-gerelateerde risico's aanmoedigt.

Verkenning van de mogelijke doorwerking op het Vlaamse niveau

In bijgaande tabel construeren we een overzicht van de thema's die in de EU strategie aan bod komen (de "pijlers") en leggen we verbanden met gekende Vlaamse of Federale initiatieven en met het werk binnen de Minaraad. Onderstaande tabel baseert zich op een [recente VLEVA sessie](#) en op informatie bekomen via de websites van de Vlaamse en Federale overheid¹. Let wel: *de tabel is op verschillende manieren onvolledig*; niet alle Vlaamse initiatieven zijn gekend of dragen een duidelijke "adaptatie" stempel; initiatieven van provincies en gemeenten zijn in deze fase vooralsnog niet opgenomen. Het gaat dus om een *niet-limitatieve lijst*, waaraan in de komende maanden extra elementen zullen worden toegevoegd of bijgesteld.

EU- strategie	Initiatieven in Vlaanderen/BE	Linken met werk Minaraad	Aandachtspunten
Slimmere adaptatie			
Kennisverbetering, in het bijzonder inzake gezondheid	Klimaatportaal Studies: Gezondheidskosten en -baten in studie " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE "; Verscheidende studies lopende ² . Lopend: https://elk.ilvo.vlaanderen.be/nl	Advies klimaatbeleid 2016, §5.	Kennisleemten identificeren.
Kennisuitwisseling	Klimaatportaal , adaptatietool (in opmaak) https://elk.ilvo.vlaanderen.be/nl	<i>p.m.</i>	Er is ruim aanbod voor steden en gemeenten. (zie verder) en initiatieven bij landbouw en natuur ³ ⁴ . Voor andere sectoren lijkt de kennisuitwisseling nog beperkt.
Risicobeoordeling	Studie " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE "	Advies watertoets. Advies waterbeleidsnota Advies derde SGBP	Afdoende risicobeoordeling in het licht van extreme weersomstandigheden ?

¹ <https://klimaat.be/klimaatbeleid/belgisch/nationaal/adaptatie> en <https://klimaat.vmm.be/nl/beleid>

² "Groenblauwe ruimtes voor een veerkrachtige en gezonde leefomgeving"; "Ontwikkelen van een omgevingsindicatorenset en het in kaart brengen van biomerkers om de gezondheidsimpact van de klimaatverandering te monitoren"; Lopende studie in het kader van NAP, maatregel 8 "Rekening houden met de impact van klimaatverandering en de adaptatiebehoeften in het kader van het toekomstige Nationaal Actieplan voor Milieu en Gezondheid (NEHAP)"

³ Mid-term evaluatie van het Nationale Adaptatie Plan (2017-2018) http://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/mmr/art15_adaptation/envxgbhfg/Evaluatie_mid-term_NAP_2019_20190227_NL.DOCX, zie acties 5.6,7,8,9

⁴ https://omgeving.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/VORA2016-2017_Adaptatie_0.pdf

	Instrument watertoets, implementatie overstromingsrichtlijn. Water- en droogtetoets (Blue Deal) Risico-codes brandgevaar ANB.		Doorwerking risicobeoordelingen (voor niet-watergebonden zaken ?)
Systeemgerichte adaptatie			
Betere adaptatiestrategieën en -plannen	VAP II + actieprogramma (lopend) Studie Kosten baten analyse van adaptatie Monitoringsysteem (te verfijnen).	Advies BE plan 2016-2020.	Synthetisch genoeg ? Geïntegreerd genoeg ? Efficiënt en voldoende synergetisch ? Afdoende in het licht van de uitdaging ? SMART ?
Integratie in het macro-economisch en fiscaal beleid	Studie " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE "	Advies klimaatbeleidsplan 2013, §81	
<i>Nature-based-solutions</i>	Bosuitbreidingsplan <i>Blue Deal</i> (o.a. natte natuur, proeftuinen ontharding, ...) BRV VAPEO (ontsnippering), SIGMA-plan Inschatting impact op ESD in Studie " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE " Opmaak referentiebeelden (lopende studie, ANB)	Advies waterbeleidsnota Advies derde SGBP Eigen initiatief "aanbevelingen blauwgroene infrastructuur" Advies BRV Agroforestry in SALV advies plantengezondheid	Systematische aanpak (advies SGBP3). Financiering SIGMA-plan (idem). Voortgang BRV ?
Lokale besturen: financieel, kennis	https://www.burgemeestersconvenant.be/klimaatadaptatie https://klimaatruimte.be/ https://blauwgroenvlaanderen.be/ Hemelwater- en droogteplannen Lokaal Energie- en klimaatpact Kenniscentrum stedelijke natuur Projectfinanciering (Blue Deal, BRV , Natuur in je buurt, hittebestendige stad...) Stedenbouwkundige lasten.	Advies klimaatbeleidsplan 2018, p. 32-33	Veel kennis-initiatieven, beperkte doorwerking. Knelpunten? Financiering van de lasten: privaat versus publiek (VCB).
<i>Just Transition</i>	Impact sociale effecten in studie " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE " Onderdeel van lopende kosten-batan analyse van adaptatie	EEAC jaarconferentie Dublin (2020) en Berlijn (2018)	Gezondheidseffecten hittegolven (i.h.b. in steden).

	→ Wordt aandachtspunt in nieuwe strategie. Warmteactieplan (reactief)		Kwetsbare groepen in kleinere gemeenten. Werkomstandigheden buitenwerkers. Pro-actieve aanpak ? Betrokkenheid diensten bij opmaak plan. Rol sociale huisvestingsmaatschappijen
Begrotingskaders	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>
<i>Building back better</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>
Koolstofverwijdering (certificeren)	Verscheidene studies, nog geen beleidskader voor koolstofmarkt en bijhorende certificatie.	Advies koolstofopvang .	Beleidskader op welk niveau ? (EU, BE, VL). Robuustheid van de certificering.
Snellere adaptatie			
Financiering	Europese financieringsbronnen (LIFE, Interreg,...)	Herhaalde vraag naar financiering SIGMA-plan, in adviezen SGBP. Financiering bouwshift ?	Collectieve / individuele financiering ? (VCB).
Genetische hulpbronnen in de land- en bosbouw	Bos: acties onder punt 6 van het Bosuitbreidingsplan Verscheidene onderzoeken binnen ELK (landbouw)	<i>p.m.</i> Veredeling in SALV advies plantengezondheid	Soorten en herkomstkeuze <i>p.m.</i>
Bos en NATURA 2000	Studie afgerond (ANB). Initiatieven inzake brandpreventie en tegen verdroging. Tuinrangers	Studiedag gepland (najaar)	Doorwerking kennis naar maatregelen.
Klimaatbestendigheid van (kritieke) infrastructuur reguleren	Implementatie overstromingsrichtlijn (derde SGBP). Plannen drinkwatervoorziening ⁵ .	<i>p.m.</i>	Reëel knelpunt, zoals blijkt na overstromingen.
Afstemming rampenbestrijding	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	Afstemming wordt bemoeilijkt door veelheid actoren en bestuursniveaus ⁶ .
Bouw en renovatie	Werkagenda Circulair bouwen – linken met blauwgroen, “aanpasbaar” bouwen.	Advies Uniek loket renovatie- en energiepremie	Renovatiebeleid vooral gericht op mitigatie. Verder (veel) aandacht voor

⁵ https://www.vmm.be/water/drinkwater/drinkwatervoorziening_in_vlaanderen_organisatie_en_een_blik_vooruit_tw.pdf

⁶ Mid-term evaluatie van het Nationale Adaptatie Plan (2017-2018) http://cdr.eionet.europa.eu/be/eu/mmr/art15_adaptation/envxgbhfg/Evaluatie_mid-term_NAP_2019_20190227_NL.DOCX, actie 11

	Blauwgroen peil (studie lopende, verschijnt najaar 2021) Overstromingsveilig bouwen.	Advies gebouwenpas	overstromingen. Beperkte aandacht voor hitte en droogte. Bouwsector vraagt integratie doelstellingen, beleidscoherentie en pro-actief vergunningenkader.
Klimaatbeschermings-kloof (verzekeringen)	Overstromingsschade in brandverzekering. Landbouw: brede weersverzekering. Hoofdstuk verzekeringen in " Evaluation of the socio economic impact of climate change in BE "	Advies conceptnota Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013 – 2020, § 87	Beslissingsboom evenwichtig risicobeheer en verdeling van de financiële verantwoordelijkheden. Solvabiliteit rampenfonds. Solvabiliteit verzekeringen (bv brede weersverzekering landbouw, verzekering verzakkingen t.g.v. droogte, ...)
Zoetwaterbevoorrading	Blue Deal, acties in SGBP3, SPW	Advies SPW , advies SGBP3	Governance Geïntegreerd waterprijsbeleid. Grensoverschrijdende samenwerking.
Internationale dimensie			
Financiering	Bijdrage Vlaanderen in internationaal beleid: dept. Leefmilieu en Buitenlandse zaken ⁷	/	<i>p.m.</i>
Kennisuitwisseling	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>	<i>p.m.</i>

⁷ Zie <https://www.fdfa.be/nl/klimaat> en <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoieYzNDM0Y2YtNDIwNC00ZDRjLTgwZmMtMWIwZGMwMGJ5NThtmlwiidCl6ImUzZWZkN2IxLTl0NDQtdNDA0My1iNGQ2LTQ2MwQ0MzFIMTfMMSlsmMIOjI9>